

Openluchtzwembaden: ware lustoorden

Waterratten opgelet ... de zomer doet zijn intrede! Bij hoge temperaturen gaan we massaal op zoek naar de nodige verkoeling. Zwemmen in de buitenlucht om te ontspannen en te genieten is een aangename vrijetijdsbesteding en is van alle tijden.

Vroeger ging men in een rivier, kanaal, ven of waterplas 'wildzwemmen'. Een raar woord, maar zwemmen in het openbaar werd destijds als zedenverwildering gezien. Om wildzwemmen en ook verdrinkingen tegen te gaan besloten diverse gemeenten daarom om een 'zweminrichting' in de open lucht aan te leggen. Onder toezicht van een badmeester zou men veilig kunnen zwemmen en bovendien zwemlessen kunnen nemen. En zo werden in de jaren '30 in het kader van de werkverschaffing overal natuurbaden aangelegd, door werklozen met de schop eigenhandig gegraven. Het gewonnen zand kon weer elders bij de bouw van woningen worden gebruikt. In de waterplas die overbleef, was gemengd zwemmen uit den boze. Er was sprake van een strikte scheiding tussen de seksen: mannen en vrouwen hadden een eigen ingang, aparte kleedhokjes en de bassins waren gescheiden door hoge houten schuttingen. Zo getuigt de opname uit 1938 van De IJzeren Vrouw in 's-Hertogenbosch.

Na de Tweede Wereldoorlog raakten veel van deze buitenzwembaden in verval. Bovendien ontstond in de jaren '60 behoefte aan overdekte zwembaden door groeiende zwemclubs en toenemend school- en wedstrijdzwemmen. Veel van de openluchtzwembaden zijn nu gesloten en de gebouwen gesloopt, zoals De IJzeren Vrouw in 's-Hertogenbosch en De Clarinet in Deurne (beide

in 1969), alsook zwembad Ringbaan-Oost in Tilburg (1980). Recreatieoord als De IJzeren Man in Vught, Staalbergven in Oisterwijk, Wolfslaar in Breda, De Warande in Oosterhout en het E3-strand bij Eersel (nu omgedoopt tot Landgoed Duynenwater) bestaan echter nog steeds en worden tijdens zomerse dagen druk bezocht. Speeltoestellen als glijbanen en duikplanken verhogen de waterpret voor jong en oud. Op de recreatieplas werd ook veelvuldig watersport bedreven, zoals roeien, kanoën, windsurfen, waterskiën en zelfs speedraces, maar er werden ook waterpolowedstrijden gehouden.

Trek alvast in gedachte je zwembroek of badpak uit de kast, want in dit beeldverhaal passeren enkele nostalgische beelden van Brabantse buitenzwembaden de revue: het zijn ware lustoorden! ■

Achtergrond: Zwemmers poseren in het badhuis aan de Boulevard Antverpia, Roosendaal, 1898. (Foto: firma A.M. Bruglemans. Collectie: West-Brabants Archief, Bergen op Zoom)
Foto rechts: Reinier Pijnenburg, *De duiktoren in het vrouwenbad van De IJzeren Man, Vught, 1938*. Olieverf op doek. (Collectie: Vughts Museum)

Kurhaus, Bergen op Zoom.

Boven: Het Scheldestrand bij het Kurhaus, Bergen op Zoom, 1910. (Prentbriefkaart. Brabant-Collectie, Tilburg University)
Onder: Zwembassin De IJzeren Man met de badhokjes, Vught, jaren '20. (Fotograaf onbekend. Collectie: Brabants Historisch Informatie Centrum, 's-Hertogenbosch)

Badhuis Staalbergven

OISTERWIJK

Badhuis Staalbergven aan de rand van de bossen, Oisterwijk, vóór 1930. (Prentbriefkaart. Brabant-Collectie, Tilburg University)

Tilburg

Zwembad Ringbaan-Oost

Boven: Zowel het bad als het kubistische entreegebouw waren ontworpen door August Machen in opdracht van de Tilburgse ondernemer Harrie van Kuijk. In 1931 werd het zwembad Ringbaan-Oost geopend, Tilburg, jaren '30. (Prentbriefkaart. Brabant-Collectie, Tilburg University)

Onder: Het gemeentelijk zwembad De Meer aan de Macharensesweg is aangelegd als werkverschaffingsproject en geopend op 30 juni 1934. De foto is kort na de opening gemaakt, Oss, juli 1934. (Fotograaf onbekend. Collectie: Stadsarchief Oss)

Het zwembad De IJzeren Vrouw in het Prins Hendrikpark. Er zijn scheidingen aangebracht in de bassins: op de voorgrond het vrouwenbad, daarnaast het kinderbadje en bovenaan het mannenbad, 's-Hertogenbosch, 2 augustus 1938. (Foto: Fotopersbureau Het Zuiden. Collectie: Erfgoed 's-Hertogenbosch)

Foto linksboven: Natuurbad De Warande, Oosterhout, eind jaren '30.
Foto linksonder: Zwembad De Clarinet, Deurne. Uitg. Boek- en Kantoor-boekhandel Noud v.d. Eijnde, poststempel d.d. 17 augustus 1948.
 (Prentbriefkaarten. Brabant-Collectie, Tilburg University)

Foto boven: Fietsenzee bij het zwembad De Meer aan de Macharensesweg in Oss, begin jaren '60.
Foto onder: Lange rij met jeugd staat voor de kassa van hetzelfde zwembad in Oss, begin jaren '60.
 (Foto's: Daan Scholte. Collectie: Stadsarchief Oss)

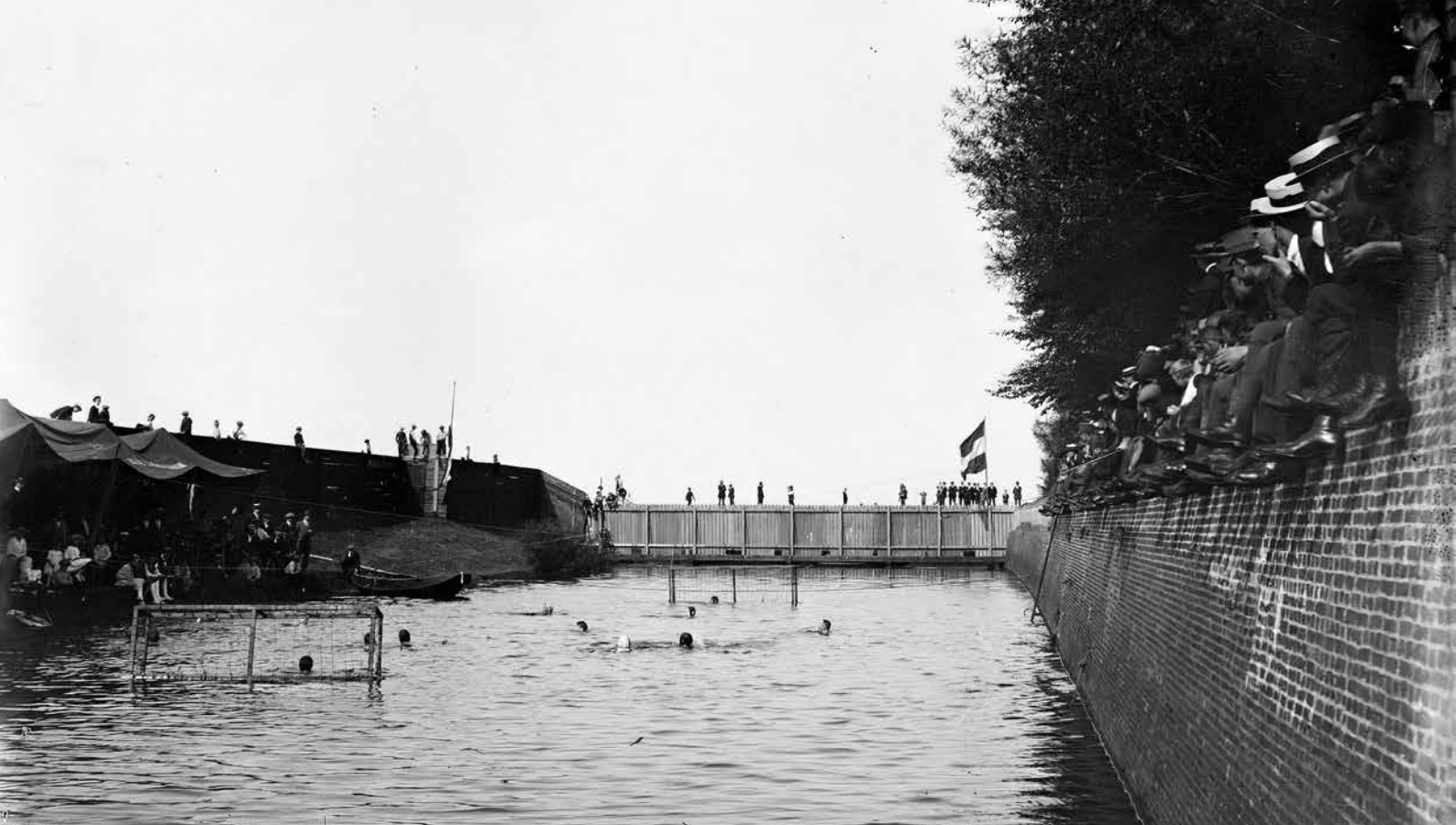

Foto boven: Waterpolo in de militaire zwemkom nabij de Bossche Pad, in rivier de Aa te 's-Hertogenbosch, circa 1915-1920. (Fotograaf onbekend. Collectie: Erfgoed 's-Hertogenbosch)
Foto onder: Waterpolowedstrijd Naias – Polar Bears (Ede) in het zwembad De Meer aan de Macharensesweg, Oss, 3 juli 1949. (Foto: Daan Scholte. Collectie: Stadsarchief Oss)

Speedbootraces en waterskiën op De IJzeren Man, Vught, juni 1955. (Fotograaf onbekend. Collectie: Brabants Historisch Informatie Centrum, 's-Hertogenbosch)

De waterplas bij de Bestse Heide is ontstaan door zandafgraving voor aanleg van de autobaan E9. Jongen zittend in het gras aan de rand van de waterplas met windsurfers, 1982. (Foto: Noud Aartsen. Brabant-Collectie, Tilburg University)

Overvol strand met badgasten op het E3-strand Eersel, circa, 1965.
(Foto: Noud Aartsen. Brabant-Collectie, Tilburg University)

'Bommetje' en andere waterpret in het zwembad Wolfslaar, Breda,
22 april 1975.
(Foto: Johan van Gurp / *BN De Stem*. Collectie: Stadsarchief Breda)